

מבט למסורה שעורים בהסתכלות

והאמינו לי רבותי, כי מעולם לא קנאתי בסופ-רים ובעתונות-אים שלנו ואפילו בסופ-רים הגדולים, ה"רציניים", ומבעלי-התרסין שבמדור העליון, כשם שאני מתקנא בעתונאים שהם מקורבים אל הקטנה של קרן הקימת שלנו! הן פשוט "מחיה נפשית" אצל ה"קורספונדנטים" האלה בזמן האחרון: זקוק אתה, למשל, לפונטים אחדים — ומתי אי ין אנ"ש זקוקים לפונטים או אפילו לגרושים? — מחמת שה-מוסתה לא הגיעה עדיין מורשו, או מאמריקה, וחרי אתה נכנס לך ישר למשרד קה"ק, למחלקת ה"פרופגנדה", ואומר להם בקצרה: רבותי, אני נוסע מארץ אל העסק או יותר נכון לעכו ואפילו לקבר דחל, ומיד הם מכינים את כוונתך והכל אתי שפיר, ולמה לא אקנא בחם? — הנה, למשל, יצאה חוברת חדשה בשם "אוצר הארץ ושכחי ירושלים" ועל שער הקוב-טרם כתוב בפרוש הוצאות "כנסת", ובכ"ז יודעים הכל כי כל הוצאות ההד-פסה והעיקר — שבר עבודה בעין יפה לעורך, הם מקפת קרן הקימת כלומר מהפרוטות שמאספים בכל שני וחמשי מכנסת ישראל.

היא אשר אמרתי: בראשונה,

היה העולם של "הקורספונדנטים" שלנו שריו, לא עליכם, בדלי-דלות והפרוכה לא היתה מצויה, משרבו הפקידים הממונים על התעמולה עמדו והתקינו שכל הרוצה ליטול בא ונוטל ואפילו נשים ועבדים קטנים ובלבר שיכתבו בכל שבעים לשון ויזכירו מה שנחוצ וביחוד את מי שנחוצ, לקיים מה שנאמר: אלה דברים שאוכלים פרותיהם בעולם-הזה והקורן-הקימת נס"כן — "עולם הזה"...

ומעשה בקטן אחד, שרצה להיות שר"ד לקה"ק ועשה כל מיני כרכורים וחילולת לפני רבו ולא נסתייע לו מילתא מחמת שלא הגיע — כך ענו לו — לשעור-קומה...

ומקנא אני ביהוד, יודעים אתם במי? — דוקא בעתונאים הו"רגוניים שלנו בתל-אביב, כלומר ב"שלישיה" הפולנית האמריקאית ש"בסוכנות הסנסציות" בארצנו — אעפ"י שר' שלונסקי בטל איתם כ"עפרא דארעא" בועידת העתונאים בת א והוציאים כהבל-פיו ב"גן-העדן" התחתון של "הממשלה האדירה הששית" בארצנו — העתונות, ורואה אני דוקא את דברי טשרנוביץ, שעמד והתוודה — כך מספרים הם, הפולנים שלנו, כמובן — לפני קהל וערה, שאם רוצה הוא לדעת איזו חדשות מענינות מכל הנעשה "במשך השבוע" בא"י עליו לקרא את ה"מומנט" וה"היינט" מורשו, או את ה"טאג" וה"פורוורטס" מאמריקה — הוץ משעורו של עצמות, כמובן...

ומה שגזל את מנוחתי על משכבי בלילות, רבותי, הם עלי-הרפנים שעל ראשו של העתונאי הצעיר והזריו של ה"פורוורטס" בת"א, ר' גלתי שיחיה — כשמו כן הוא! — שהוא תפש, כנראה, את ה"מלאכה" ויודע לשלח לעורכו בעל "הבינטל" בניריוק את ה"סתורה" הנדרשת לשוק שלו, מהני מילי מעליותא של נאופים: דם ואש וסודות מהדר-המטות בת"א. ור' אב, קאהאן מקציע בעתונו כמה עמודים ארוכים לפרקמטיא חריפה זו, כלומר ל"כרוניקא של החולות בת"א". כגון המעשה של "הקצב ובתו", הנערה שנתפתתה וכיוצא בזה, והכל בפי-רוטרוט וכדיוק, בשמות ובאדריסאות הנכונות, כדי שלא יצטרכו קוראי העתון הזה, כנראה, לתעות חלילה ולחפש הרבה בכואם לת"א...

כדי לזכות את הרבים וביחוד את נפשם השוקקה של תלמידי ותלמידותי למעט מעט מיערת הרבש של ה"פור-וורטס", החולך ממקור ישראל בארצנו ותאורנה עיניהם, אנסה למסר לכם בקצרה ובעסי הרל רק את התמצית של המעשה הידוע והארוד ב"נסכיח איטלקית שנתאהבה בתלמיד הנמי" נסיה בת"א", מעשה באלף לילה ולילה ממש.

ומעשה שהיה כך היה: מעשה בצעיר אחד מת"א שנמר את חוק למודיו כמנסיה ונסע לחשי-תלם, כנהוג, באיטליה, ושם, כלומר במילנו או בפירנציה — אינני זוכר בדיוק! — מצא הבחור מה שמוצאים כל הבחורים תחת שמי איטליה היפה, דהיינו: איטלקית נאה, אבל לא בשר

ודם פשוט, אלא נסיכה יפה, צעירה וכו' וכו', וכמובן שנתאהבו זה בזה וזו בזה, כמנהג הנסיכות והגימנויסטים באיטליה.

בקצרה, כשהגיעו יטי-הפגרא והאם הזקנה ישבה, והכתה בשבע עינים לכוא כנה יחידה אשר אהבה והנה — "הילך איננו"!... עבר שבוע, עברו שבועים, ובינתיים עפו תלגרטמים ומכ"תבים, ואין קול ואין עונה, מסתמא לא התעצלה — הלא אם היא! — ונסעה לאיטליה ושם מצאה את בנה לא בתדרו אלא בארמון גדול ונפלא — כמו באיטליה וכדרך הנסיכות בעולם — ולא לבדו חלילה אלא בלוית הבת-מלכה הרומאית...

וכאן הגיע המומנט הטרגי (לא ה"מומנט" של ורשו!). האם והכלה נתודעו זו אל זו, נפלו על צואריהן ונתנשקו, כנהוג, ואולם האם היהודיה פנתה אל בנה ושאלה ממנו אם יעוב את דתו וארצו בשביל האשה ורות האיטלקיה. ענתה בפטום לחמותה בלשון הכתוב: "אלהיך אלהי ועמד עמי, כאשר תלונו אלון ובאשר תלכו אלך", ולא עברו ימים מועטים ו"בועז" שלנו נשא למז"ט את הנסיכה היהודיה ועשו את מסע-הנשואים, כמובן ישר לא"י, ועכשיו הם עסוקים באידיליאה באיזו פנה בא"י — מסתמא בעמק! — ואיך מסיימת האגדה היהודית? — "להם טוב ולנו עוד יותר טוב"...

אבל פליאה גדולה היתה לי בכל-זאת, ונתעוררה שאלה בלבי: האיד לא ידעו עתוננינו כאן מכל המעשה הנפלא הזה וביחוד תלמידיו של ר' עזמות שכל רז גלוי להם וכל תעלומות

ת"א יודעים להם כעשר אצבעותיהם, האיד נעלמה משנה חשובה כזו מהם? מסתמא חקרתי ודרשתי בת"א עד שנודע לי כל הענין — וננו רבנן מעשה בר' וואהלמאן ור' הפקר-פטרושקא ור' כספי, שהיו מטובין במשרד ה"פלקטינה ריקלמה" שלהם בת"א והיו מספרים בעניני "כנסציה". פתח ר' כספי, הצעיר שבחבורה ואמר: נוואלה, רבותי, מה לעשות ואין לי "סתורה" לשלח לעתון שלי באמריקה? מה עשו? נעשו שותפים להקב"ה במעשה בראשית ובראו נפשות שלא היו בעולם ולא וזו משם עד שלא הוציאו על המסום את ה"ברווז" האיטלקי ששלחו לעי-תונג, תקיף את כדור הארץ וקרקורו של עוף זה הרעיש עולמות כל כך עד שהגיע קולו לא"י. והעתונות הו"רגונית שלנו, שזוהי כביכול עומדת על "פסנת העתונות" ואינה מחסרת חלילה אפילו וכופזה של יו"ד ביהוד מא"י — נד-דרוה והעתיקה את כל המעשה בכל העתוננים הו"רגוניים לפרסומי-מילתא... אלא, שנמצאו בנ"א צרי עין מכין הסופרים — קנאת סופרים! — שנס-תכלו מאחורי פרגודו של המודיע והמשביר-חדשות דנן בה"פורוורטס", וגלו, למשל, עפ"י מחקר היסטורי, שהוא זכה לשמות גלויים ונסתרים, כיתרו בשעתו, כגון: כספי, גלותי, בן-צבי ואולי — מי יודע? — גם בן-יעקב... ויש שמפליגים ואומרים פשוט דברי רבילות ולשון-הרע, כדרך העתו-נאים שלנו, כי בשעה שכספי כותב ב"מומנט" הבורגני נגד השמאל מילי דבורגנותא, שולח גלתי לעתון

הסוציאליסטי בניריוק כתבה נגד הימין מילי דגנותא לרעותא... ולא עוד אלא שה"שונאים" אומ-רים כי פדנא דארעא חד הוא ומת שיש בים של יפו יש גם כיבשה של ירושלים, ומה שיש על החולות בת"א יש גם בחורשת שנלר ואפילו בזכרון משה והמעשה באדם זקן, שנתפס לדבר עברה עם היתומה, כידוע, יוכיה!... אלא שהיום יתברר אי"ה המשפט בכי"ד של ערכאות...

וגם אני עכרכם (לא הקטן!) הלכתי בשבוע זה לראות את הכרט החדש והמוצלח של קרן היסוד, מעשה ידי הצלם בודב להתפאר, כאשר יצאתי מהאולם של הראינע "ציון", תקפני אחד מתלמידי האמרי-קאים ושאלני על הרשם, שעשה עליו ה"פילם" הזה, אמרתי לו בקצרה ועל רגל אחת וכדברים האלה:

ראשית כל ברכתי הפעם ברכת "שהחינו" על הכרט הזה, מחמת שזוהי הפעם הראשונה שהציגו סרט מא"י בלי חלוצים, הן בלי חוכרת השם הזה אי-אפשר אצלנו לדבר ולכתב בשנים האחרונות, אצלנו פרו ורבו "החלוצים" הראשונים והאחרונים וימלאו את הארץ בכנקטים, ברומנים ואפילו, להבדיל, בין בעלי-העגלות, ה"חלוציות" ירדה אצלנו, כמו שאומ' רים הבריות, לשוקיהסנדרים ועיד בן-צבי ואולי — מי יודע? — גם בן-יעקב... ויש שמפליגים ואומרים פשוט דברי רבילות ולשון-הרע, כדרך העתו-נאים שלנו, כי בשעה שכספי כותב ב"מומנט" הבורגני נגד השמאל מילי דבורגנותא, שולח גלתי לעתון

שערו בנפשכם: שם כתוב בפרוש ובאופן רשמי, שהוד על גבי לבן וכאותיות"אש ממש, השם המתרם והמנודה — ווי לעינים שבך רואות — של "המכללה העברית" ולא השם הקדוש והעברי הטהור ובפור האוי תיות: "האוי ברסיטה" ה-ע-ברית, כמו שכתוב במכתבו הק-דוש והידוע של המזכיר הגדול מ"ה-משפחה".

אין כל ספק כי לא יעברו בשתיקה על השערוריה האוניברסית הזו ובודאי כבר נשלח תקון טעות להנהלת קרן היסוד עוד לפני צאת הכרט לעולם. אגב, כחפשים בנרות את תלמידי שמסר לי את המכתב הידוע מהמכללה אל מוסד כספי חשוב בדבר ה"אוי" ברסיטה ובקרב יוציאו כרוז, וכל מי שימצא או שילח את עקבות התלי-מיד הזה, יקבל תאר "דוקטור" מהאיני-סטיטוט של ר' עזמות, כי במה הוא נדוע למשל מהאינסטיטוט של ראבאי וויזו באמריקה?...

ומכיון שאנו עוסקים במכללה ובאוניברסיטה נימא בה מילתא, גם לשכנינו במצרים יש כ"ה "אוניבר-סיטה" כמונו ממש ובכ"ז מצאו הערבים בלשונם שם מתאם "אל ג'אמע", ואין להם לגויים האימללים האלה משוררים לאומים ופרופיסורים חכמים שיתאספו ויחרימו פה אחד את "המכללה", אך ורק מפני שהורתה ולידתה של המלה הזו לא היתה בקד-שתה של אידיםא אלא במלוננו ועתוננו של בן-יהודה...

ועוד אכובה אהת גדולה ונוראה:

בכרוז שנתפרסם בעתונים ביום הצנת הכרט היה כתוב בפרוש במענה כ"ז: שער מולדת על שפת-הים בת"א והצעירים והצעירות באו בהמונים והתכוננו, כמובן לראות לפנייהם שער-הסתכלות על החולות בת"א, והנה — אהה! — מה הם רואים? מורה עברית ותלמידותיה עושים כוונים ומפות א"י על החול...

— "לא מענין!" — קרא אחד מבנייהחבורה והלכו כלם לאות-מחאה...

— ואיזה רשם, שאלתי את תלמידי יעשה "הפילם" הזה על האמריקאים שלכם?

— וועלל, ענה תלמידי כתוך שני הזהב שלו, קצת מזור, בכל העולם יוד עים כי בארצות המורה וביחוד כאן בא"י אין יודעים את הפסיק כמו אצני בא—מיי—דרי—קה "גיים איז מוני" וכאן הכסף אינו כסף והזמן אינו זמן, הכל הולך אצלנו, "ואוואשיאוואש", כמו בימים הטובים של דודנו ישמעאל — והנה רואים אנו על היריעה כלם אצים רצים, בחולים ורחופים, כל א"י רצה, כאלו אין לה זמן ושהות, ולא רק הילדים והמכבים אלא אפילו הזקנים והישישים וגם בני עשרת השבטים המתונים רצים, וחוצ מזה נראה על הכרט, שכל א"י רד-קדת וחסד וגנת, הילולי וחינני לנו כאן, וכל הבריות יוצאים מלובשים בגדי יו"ט ושבת ועושים קדול' במגד רש בית-הכרם כאלו אין חובות לשלם למוהל, ומתהוללים בחוצות ת"א כאלו אין משבר ומחוסרי עבודה בעולמנו —